

ULVENOLYCKAN

En skildring kring sökandet av ubåten "Ulven" 1943.

För att förstå sammanhanget och förspelet till katastrofen måste man gå tillbaka till hösten 1940. Det var då tyskarna minerade vattnen väster om Stora Pölsan.

Jag har gjort en sammanfattning av detta i något jag kallat:

Mineringar på västkusten under andra världskriget.

Vid tiden för olyckan var jag yrkesfiskare och kom att delta i sökandet efter ubåten "Ulven".

Min far var skeppare på fiskebåten "Sidney" och tillika ordförande Svenska västkustfiskarnas lokalavdelning på Hälsö. I den egenskapen kom han att handha sambandet mellan marinen och fiskarna som deltog i sökandet.

Jag kunde således följa sökandet både hemma och på olyckplatsen.

Nu till själva sökandet vid Ulvens försvinnande:

När det blev känt att ULVEN saknades, 17 april 1943, blev fiskarna tillfrågade om de ville delta i sökandet. Alla som kunde och hade möjlighet ställde upp.

Sedan kom frågan vad man skulle använda för sökredskap. När fiskare tappat redskap använder man sig av en speciell dragg, en s.k. "tröllhöppa". Den är mycket effektiv vid draggningar. Samtliga båtar försågs med en sådan.

Att man valde denna sökmetod visade sig senare vara välbetänkt. Sökresultatet påverkades troligen inte, men den bidrog till att det inte blev några fler olyckor under sökandet.

Den instrumentella sökustrustningen som fanns var primitiv och otillförlitlig. Sökandet blev mycket vanskligt med storm och kuling hela tiden om man betänker att sökområdet var minerat.

Sökandet fortsatte så länge som det fanns hopp om liv. Enligt uppgift skulle det ta ca tio (10) dagar innan skrovet var vattenfyllt.

Speciellt en person skall nämnas här, det var kapten Notini på Nya varvet. Han gjorde allt som kunde göras. Chalmers engagerades även, t.o.m. fjärrskådare anlätades.

Marinledningen fattade i inledningsskedet de rätta besluten för själva sökandet, enligt allas förmenande. Det slutliga sökandet för att hitta Ulven gjordes på initiativ av marinledningen.

Förfrågan gick till Hälsö om fiskarna var villiga att delta i sökandet mot ersättning, 300 kr per man och dag plus andelar till båtarna. En vanlig dagsinkomst var då 10 kr. per dag. Om man överför denna ersättning per mandag till dagens nivå blir det ca 400.000 kr per månad. Ett svindlande belopp för ett så okvalificerat jobb som dragning på havsbotten utgör. Fyra båtar anmälde sig frivilligt. De accepterades och sökandet startade måndagen den 3 maj.

Sökredskapet var en trålustrustning där själva trålen ersatts av en wire. Wiren omvirades med säckar för att den inte skulle skära i botten.

Från marinen deltog två mindre minsvepare, M 16 och M 18, 2 hjälpvedettbåtar samt räddningsfartyget "Belos".

Minsveparna gick inte före oss och svepte minor, som de borde ha gjort, utan de koncentrerade sig på att oskadliggöra alla de minor som vi ryckte loss.

Det betalades 60 kr. per oskadliggjord mina.

*

Vid två tillfällen var minorna så nära oss att vi måste ta betäckning under sprängningen. Hade marinen svept före oss så hade vi säkerligen hittat Ulven tidigare än vad som skedde.

En fråga man ställer sig är: Varför minsveptes inte området före det vårt sökande startade?

En möjlig förklaring kan vara att tyskarna krävde att minbältet skulle vara intakt.

Hjälpvedettbåtarna som drog en minsveputrustning mellan sig svepte inte upp en enda mina på de tre dagar sökandet pågick. Antingen svepte de på fel djup eller också var sveputrustningen ineffektiv.

Vi startade sökandet med båtarna på linje bredvid varandra. Avsikten var att vi metodiskt skulle söka över hela området. Det dröjde dock inte mer än en kort stund förrän vi satt fast. Vi kallade på BELOS, som ankrade upp vid oss och sände ner en dykare utmed vår ena wire. Det visade sig att vi fått fast i botten, dykaren såg endast minor under dykningen.

Sökandet fortsatte men det metodiska sökandet gick inte att genomföra. Hela tiden satt vi fast i minwirar. Antingen gick dessa av och minorna hoppade upp, eller också blev vi liggande på plats. Vi försökte då att på olika sätt att komma loss. Vid ett tillfälle måste vi kapa själva trålwirarna.

Jag minns särskilt en händelse. Vi hade fått så många minor i "trålen" att vi blev liggande stilla. De andra båtarna fortsatte sin kurs.

Vi höll på att ta hem trålen. När jag såg åt babord hoppade en mina upp med sådan fart att den snabbt var ur vattnet. Den hamnade endast ca 10 meter från vår fartygssida. Det var "ANNA", närmast oss, som hade slitit loss en mina.

Med tanke på händelsen plus det dåliga vädret och på allt annat som kunnat hända om båtarna haft den sökutröstning vi hade så var det välbetänkt att det användes draggar vid sökandet i inledningsskedet. De redovisade omständigheterna visar att det var rena slumpen att "NORMY 1" satte sig fast i Ulven redan på tredje dagen av sökandet. Det skedde vid 10-tiden den femte maj.

Jag glömmer aldrig synen när vi kom upp till NORMY på eftermiddagen, vid 16-tiden, och skepparen på NORMY, Manne Johansson kom fram i fören och meddelade: "Ja pojkar, det är Ulven vi fått fast i." Dykaren hade då varit nere vid ULVEN. Det gick inte för dykaren att komma ända ned till ULVEN, Normys ena trålläm satte stopp för det. Dessutom såg han minor runt om sig under dykningen. För att komma till ULVEN måste man först fästa en wire direkt i skrovet. Belos var då iland för att hämta sådan utrustning.

Enligt Olof Bhyrö, Johannes's-Olle, som varit signalmatros vid flottan, fick han kalla på Belos tre gånger innan de kom och ankrade upp och sände ner en dykare.

Som sammanfattning skulle jag vilja citera kommendör Hamiltons ord till min far. Jag citerar:

"Hädanefter skall vi tro på vad svenska fiskare säger", slut citat.

I sådana här sammanhang får man inte tro eller tro, Bara misstanken måste vara nog. Man måste ha fakta innan man skickar ut fartyg under krig.

Jag såg med egna ögon Ulven i flytdockan på Eriksberg efter bärgningen. Sådana skador på ett U-båtsskrov kan endast åstadkommas genom en mycket kraftig explosion. Ulven sänktes av tysk mina på svenskt territorialvatten.

Det finns många fler episoder som kan berättas men den ovan är den väsentligaste.